

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
§ 71 udvalget
Christiansborg
1240 København K
DK Danmark

Dato: 17. oktober 2023
Kontor: Straffuldbyrdelseskontoret
Sagsbeh: Nathalie Mielche Spottag
Sagsnr.: 2023-0032/31-0042
Dok.: 2987830

Besvarelse af spørgsmål nr. 9 (Alm. del) fra Folketingets § 71-tilsyn

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 9 (Alm. del), som Folketingets §71-tilsyn har stillet til justitsministeren den 19. september.

Peter Hummelgaard

/

Thomas Jørn Rasmussen

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 9 (Alm. del) fra Folketingets §71-tilsyn:

”Vil ministeren kommentere temarapporten fra Folketingets Ombudsmand om tilsynsbesøg på voksenområdet i 2022, jf. § 71-tilsynet alm. del - bilag 72?”

Svar:

Det fremgår af Folketingets Ombudsmands temarapport af 26. juni 2023 om tilsynsbesøg på voksenområdet i 2022, at det på baggrund af den foretagne undersøgelse er ombudsmandens samlede vurdering, at kriminalforsorgen og politiet generelt er opmærksom på at vejlede anholdte og nyindsatte varetægtsarrestanter om deres rettigheder m.v. og på at sikre arrestanternes sikkerhed, ligesom ledelse og personale hos de undersøgte myndigheder viste en gennemgående forståelse for og indsigt i den sårbare situation, som varetægtsarrestanter kan være i.

I temarapporten anfører Ombudsmanden derudover et antal generelle og konkrete anbefalinger til kriminalforsorgen og politiet.

Til brug for besvarelsen af de anbefalinger, der retter sig mod kriminalforsorgen, har Justitsministeriet indhentet en udtalelse fra Direktoratet for Kriminalforsorgen, der har oplyst følgende:

”1. Direktoratet for Kriminalforsorgen modtog den 26. juni 2023 Folketingets Ombudsmands temarapport 2022 om forholdene for nyindsatte varetægtsarrestanter. Temarapporten baserer sig for kriminalforsorgens vedkommende på ombudsmandens besøg i otte arresthuse på tværs af Danmark.

Direktoratet skal indledningsvist generelt bemærke, at kriminalforsorgen løbende har fokus på at sikre, at nye varetægtsarrestanter modtages bedst muligt i forbindelse med indsættelsen i kriminalforsorgens institutioner. Med udgangspunkt i anbefalingerne i ombudsmandens temarapport vil kriminalforsorgen have øget fokus på området.

2. Det fremgår af temarapporten, at ombudsmanden generelt anbefaler, at kriminalforsorgen sikrer en fortsat opmærksomhed på, at nye indsatte i forbindelse med modtagelsen i arresthusene vejledes tilstrækkeligt om deres rettigheder m.v. Ombudsmanden har således i flere tilfælde konstateret et behov for at skærpe og fastholde opmærksomheden på kravene til

arresthusene, når de modtager nye indsatte, herunder varetægtsarrestanter.

Det fremgår videre, at ombudsmandens undersøgelse har vist, at fængselsbetjente i vidt omfang foretager afdækning af psykiatriske forhold hos nyindsatte uden at have modtaget nærmere forudgående vejledning om denne opgave og uden supervision. Ombudsmanden anbefaler på den baggrund, at kriminalforsorgen sikrer, at personalet modtager vejledning eller undervisning om afdækning af psykiatriske forhold, herunder selvmordstanker, ved modtagelsen af nye arrestanter.

Det fremgår endelig, at undersøgelsen desuden har resulteret i konkrete anbefalinger og opmærksomhedspunkter til de besøgte arresthuse. Disse anbefalinger relaterer sig bl.a. til etablering af myndighedssamarbejde, herunder udarbejdelse af handleplaner, samt overholdelse af formelle krav til journalføring.

3. For så vidt angår varetægtsarrestanters modtagelse i arresthusene skal direktoratet bemærke, at kriminalforsorgens arresthuse skal følge en fast procedure ved modtagelse af personer, som er blevet varetægtsfængslet. Modtagelsesproceduren skal være gennemført inden for de første syv hverdage efter modtagelsen i arresthuset.

Hovedformålet med proceduren er at skabe de bedst mulige rammer for den eventuelt forestående afsoning og tiden efter løsladelse samt at ensarte og kvalificere arbejdet med modtagelse af nyindsatte varetægtsarrestanter med henblik på understøttelse af et sammenhængende forløb på tværs af kriminalforsorgens institutioner. Indholdet i modtagelsesproceduren består bl.a. af en modtagelsessamtale og en afdækning af visse psykiatriske forhold.

Kriminalforsorgen har udarbejdet materiale med henblik på at understøtte modtagelsen af nyindsatte varetægtsarrestanter. Det drejer sig bl.a. om ovennævnte modtagelsesprocedure i arresthusene samt en tjekliste og et flowchart. Det fremgår bl.a. af disse dokumenter, at der som led i modtagelsen skal ske orientering om og udlevering af informationsmateriale om varetægtsfængsling. Informationsmaterialet er tilgængeligt på forskellige sprog og indeholder oplysninger om de vigtigste regler, der gælder for anholdte og varetægtsfængslede, herunder om indsattes rettigheder og muligheder for f.eks. at få besøg, deltage i undervisning, fritidsaktiviteter mv.

Kriminalforsorgens områdekontorer fører kontrol med, at modtagelsesproceduren udføres efter de gældende regler og tidsfrister. Der føres bl.a. kontrol med, om informationsmateriale og husorden er udleveret til de indsatte.

Områdekontorerne orienterer ledelsen på de enkelte institutioner om resultatet af den gennemførte kontrol, og det drøftes, om der skal iværksættes tiltag for at imødekomme eventuelle udfordringer i modtagelsesarbejdet.

Med henblik på at efterleve ombudsmandens anbefaling om at sikre en fortsat opmærksomhed på, at nyindsatte varetægtsarrestanter i forbindelse med modtagelsen i arresthusene vejledes tilstrækkeligt om deres rettigheder m.v., vil følgende tiltag blive iværksat:

- Direktoratet vil drøfte ombudsmandens anbefaling med områdekontorerne, som fører kontrol med modtagelsesarbejdet i arresthusene. Dette med henblik på at få deres input til, hvordan anbefalingen kan efterleves, og hvilke tiltag der bør iværksættes.
- Direktoratet vil bede områdekontorerne om, at de i forbindelse med deres evalueringer af institutionernes modtagelsesarbejde har et særligt fokus på, om nyindsatte varetægtsarrestanter i arresthusene vejledes tilstrækkeligt om deres rettigheder, får udleveret husorden mv.
- Direktoratet vil via områdekontorerne bede institutionerne om at sikre, at der efter modtagelsessamtalen følges op på, om de indsatte har læst og forstået informationsmaterialet om varetægtsfængsling/afsoning, og om de eventuelt har spørgsmål til materialet.

4. For så vidt angår afdækning af psykiatriske forhold hos nye varetægtsarrestanter skal direktoratet bemærke, at det fremgår af kriminalforsorgens modtagelseshåndbog, at der som led i modtagelsesproceduren skal ske en overordnet afdækning af visse psykiatriske forhold. Formålet er at afdække klientens mentale tilstand og foretage en vurdering af, om der skal henvises til læge, psykiater eller andre specialister. På fængselsbetjentuddannelsen undervises eleverne i afdækning af psykiatriske forhold. Direktoratet har endvidere udarbejdet undervisningsmateriale og en spørgeguide, som kan bruges, når betjente ude på institutionerne efterfølgende skal oplæres i at afdække de indsatte psykiatriske forhold.

Med henblik på at efterleve ombudsmandens anbefaling om, at personalet modtager vejledning eller undervisning om afdækning af psykiatriske forhold, herunder selvmordstanker, vil følgende tiltag blive iværksat:

- Direktoratet vil drøfte ombudsmandens anbefaling med områdekontorerne med henblik på at sikre et kontinuerligt fokus på, at personalet i arresthusene føler sig tilstrækkeligt klædt på til at afdække psykiatriske forhold.

Direktoratet er opmærksom på vigtigheden af, at området prioriteres, og konkrete tiltag kan eksempelvis omfatte opdatering af materiale til personalet i arresthusene og udarbejdelse af e-læringskurser til personalet. En nærmere afdækning heraf udestår.

- I aftalen om kriminalforsorgens økonomi 2022-2025 indgår initiativet ”Styrket indsats for indsatte med psykiske lidelser”. Med initiativet afsættes midler til at styrke indsatsen ved at ansætte flere psykiatere og øvrige kvalificerede faggrupper, herunder læger med erfaring fra psykiatrien og specialpsykologer, i kriminalforsorgens institutioner. Med øget bistand fra disse faggrupper er det forventningen, at det hurtigere end i dag vil kunne afdækkes, om de indsatte lider af psykisk sygdom, der kræver henvisning til behandling mv. i det almindelige sundhedssystem.
- Det fremgår videre af aftalen om kriminalforsorgens økonomi 2022-2025 at der skal nedsættes en tværministeriel arbejdsgruppe, der skal se på, hvordan indsatte med psykiske lidelser fremover håndteres bedst muligt og under sikre forhold i kriminalforsorgens institutioner med respekt for, at psykisk syge med behov for indlæggelse som altovervejende hovedregel ikke bør opholde sig i kriminalforsorgens institutioner. Arbejdsgruppen skal bl.a. se på organiseringen af kriminalforsorgens indsats over for indsatte med psykiske lidelser og tilrettelæggelsen af disse indsattes forløb, herunder hvordan det sikres, at der i kriminalforsorgen i muligt omfang følges op på indsatte med en behandlingsplan fra psykiatrien efter psykiatriloven.

5. For så vidt angår myndighedssamarbejde anfører ombudsmanden i temarapporten, at arresthusenes praksis for etablering af myndighedssamarbejde og udarbejdelse af handleplaner gennemgående er velfungerende og i overensstemmelse med relevante regler og retningslinjer, og at undersøgelsen derfor kun har givet anledning til følgende få konkrete anbefalinger:

- I forhold til ét arresthus har ombudsmanden anbefalet, at det sikres, at fristerne for oprettelse af handleplaner bliver overholdt.
- I forhold til to arresthuse har ombudsmanden anbefalet, at de skal overveje, hvordan det sikres, at den indsatte har kendskab til handleplanen.

Det fremgår af cirkulære om udarbejdelse af handleplaner i kriminalforsorgen (handleplanscirkulæret), at handleplanen skal udarbejdes i et samarbejde med den indsatte. Det fremgår desuden af handleplanshåndbogen, at handleplanen altid skal

gennemgås med den indsatte, som skal have mulighed for at læse den. Den indsatte skal derfor spørges, om han eller hun ønsker sin handleplan udleveret. Der kan imidlertid være særlige grunde til, at man som sagsbehandler ikke skal udlevere handleplanen, for eksempel af sikkerhedsmæssige hensyn.

Direktoratet har udarbejdet en handleplansudviklingsmodel (HUM), som siden 2019 har været brugt som værktøj til løbende at evaluere og udvikle handleplansarbejdet i kriminalforsorgens institutioner. HUM indebærer, at der løbende skal udtrækkes tilfældigt udvalgte handleplaner fra kriminalforsorgens klientsystem, som efterfølgende gennemgås og evalueres i henhold til retningslinjerne angivet i handleplanshåndbogen. Som led i evalueringen kontrollerer områdekontorerne bl.a., om tidsfristerne for handleplansarbejdet overholdes, herunder om handleplanen er oprettet inden for fristen, og om den indsatte er blevet inddraget i handleplansarbejdet. Arbejdet med at understøtte og udvikle handleplansarbejdet i kriminalforsorgen er forankret i områdekontorerne.

Med henblik på at efterleve ombudsmandens anbefaling om, at arresthusene overholder fristen for oprettelse af handleplaner og sikrer, at den indsatte har kendskab til handleplanen, vil følgende tiltag blive iværksat:

- Direktoratet vil drøfte ombudsmandens anbefaling med områdekontorerne med henblik på at få deres input til, hvordan anbefalingen kan efterleves, og hvilke tiltag der bør iværksættes.
- Direktoratet vil endvidere bede områdekontorerne om, at de i forbindelse med kommende evalueringer af handleplansarbejdet har et særligt fokus på, om arresterne overholder fristen for oprettelse af handleplaner, og sikrer, at den indsatte har kendskab til handleplanen.

6. Det fremgår endvidere af ombudsmandens rapport, at undersøgelsen af de sundhedsmæssige forhold ved modtagelse af nye indsatte samlet set ikke har givet ombudsmanden anledning til at afgive anbefalinger mv., som er relateret til temaet for undersøgelsen. Ombudsmanden har dog over for to af de besøgte arresthuse anbefalet,

- at det sikres, at den sundhedsfaglige dokumentation overholder de formelle krav til journalføring.

Direktoratet skal i den forbindelse bemærke, at der med aftalen for kriminalforsorgens økonomi 2022-2025 vil blive udbredt et elektronisk patientjournalsystem på tværs af kriminalforsorgen. Udbredelse af digital journalføring til kriminalforsorgens

institutioner vil betyde, at kriminalforsorgens håndtering af de dømtes sundhedsdata på tværs af alle institutioner og kommunikationen med det almindelige sundhedsvæsen vil blive bedre. Et digitalt journalføringssystem vil lette sagsgangene for det sundhedsfaglige personale samt for de fængselsbetjente, der anvender den sundhedsfaglige journal (f.eks. i forbindelse med håndtering af medicin) og i højere grad sikre, at den sundhedsfaglige dokumentation overholder de formelle krav til journalføring. Det er direktoratets vurdering, at ovenstående vil imødekomme ombudsmandens anbefaling.

7. Direktoratet skal endelig bemærke, at direktoratet den 19. september 2023 har afholdt et møde med ombudsmandens tilsynskontor, hvor rapportens anbefalinger og kriminalforsorgens tiltag blev drøftet. Direktoratet er i fortsat dialog med ombudsmanden vedrørende opfølgning på anbefalingerne i rapporten.”

Til brug for besvarelsen af de anbefalinger, der retter sig mod politiet, har Justitsministeriet indhentet en udtalelse fra Rigspolitiet, der har oplyst følgende:

”1. Det fremgår af temarapporten, at ombudsmanden i forbindelse med tilsynsbesøg i otte politikredse har undersøgt, om politiet overholder den vejledningspligt, som fremgår af Justitsministeriets cirkulæreskrivelse nr. 9155 af 18. marts 2010 til politi og anklagemyndighed om anholdtes ret til underretning af pårørende mv., kontakt til advokat og national repræsentation samt adgang til læge. Ombudsmanden har ligeledes undersøgt, hvordan politiet understøtter, at de anholdte kan gøre brug af deres rettigheder.

Desuden fremgår det, at Rigspolitiets folder, som indeholder vejledning om anholdtes adgang til at underrette pårørende mv. om anholdelsen, anholdtes adgang til at kontakte en advokat, samt anholdtes adgang til at få lægehjælp ved behov, bliver udleveret af politiet til alle anholdte som en del af en fast rutine. Undersøgelsen har endvidere vist, at politiet generelt bestræber sig på at gøre vejledningen forståelig for alle anholdte, herunder ved at gentage den skriftlige vejledning mundtligt og opfordre de anholdte til at stille spørgsmål, ligesom politiet gør brug af tolkebistand efter behov.

Ombudsmanden fandt alene i en enkelt politikreds anledning til at anbefale den pågældende politikreds at sikre, at det blev dokumenteret, at den anholdte var blevet vejledt om sine rettigheder, mens det i forhold til to politikredse blev fremhævet som et forhold, politikredsen skulle være opmærksom på. Endelig kunne ombudsmandens besøgshold kun i en enkelt

politikreds være i tvivl om, hvorvidt politiet i alle tilfælde var opmærksomme på at sikre tilstrækkelig vejledning af anholdte om deres rettigheder, særligt når der var tale om gengangere, som tidligere var blevet anholdt.

Rigspolitiet bemærker, at Europarådets Komité til Forebyggelse af Tortur – på baggrund af komitéens besøg i Danmark den 3.-12. april 2019 – udarbejdede en rapport med en række bemærkninger bl.a. relateret til anholdtes rettigheder i relation til underretning af pårørende, advokatbistand og vejledning om muligheden for at klage til Den Uafhængige Politiklagemyndighed.

Rigspolitiet har på baggrund af komitéens bemærkninger ved skrivelse af 3. februar 2021 til samtlige politikredse indskærpet overholdelsen af reglerne angivet i cirkulæreskrivelse nr. 9155 af 18. marts 2010 samt reglerne angivet i bekendtgørelse nr. 467 af 26. september 1978 om vejledning af sigtede om adgangen til at begære en forsvarer beskikket.

Det er Rigspolitiets opfattelse, at indskærpelsen af overholdelsen af reglerne har haft den tilsigtede virkning. Rigspolitiet finder på nuværende tidspunkt ikke anledning til på baggrund af resultaterne fra ombudsmandens undersøgelse at iværksætte yderligere tiltag over for politikredsene i forhold til indskærpelse af overholdelse af reglerne. Rigspolitiet er dog opmærksom på ombudsmandens bemærkninger vedrørende opmærksomheden på politikredsenes dokumentation for, at der er foretaget den fornødne vejledning.

2. Rigspolitiet har noteret sig, at det på baggrund af undersøgelsen er ombudsmandens vurdering, at politiet generelt sikrer, at der bliver rekvireret rettidig lægefaglig bistand til anholdte med klager over eller symptomer på sygdom, der kan kræve akut sundhedsbistand.

3. Rigspolitiet har noteret sig, at det er besøgsholdenes indtryk, at der gennemgående er et godt samarbejde mellem politiet og kriminalforsorgen om nye varetægtsarrestanters forhold, samt at besøgene generelt har vist, at politiet udfylder følgesedlerne, og at arrestanterne via følgesedlerne og mundtlige oplysninger fra politiet får de nødvendige oplysninger om anholdte.

Rigspolitiet har endelig noteret sig, at ombudsmanden ikke har fundet grundlag for at afgive anbefalinger til de politikredse, hvor der i enkelte tilfælde var helbredsmæssige forhold eller viden om selvmordsforsøg, som ikke fremgik af de konkrete følgesedler, idet de pågældende politikredse allerede havde iværksat tiltag med henblik på at sikre, at sådanne oplysninger blev noteret på følgesedlen.

4. Rigspolitiet har desuden noteret sig, at tilsynene i venterum ikke gav ombudsmanden anledning til tiltag af generel betydning for undersøgelsens tema om forholdene for anholdte og eventuelle senere varetægtsarrestanter.

Rigspolitiet har endvidere noteret sig, at besøgsholdene i flere politikredse konstaterede, at det jævnligt skete, at anholdte, som ikke var påvirkede, overnattede i et detentionslokale, fordi arresterne ikke havde kapacitet til at modtage den anholdte på grund af overbelægning. Besøgsholdene kunne i den forbindelse konstatere, at én afledt konsekvens heraf var, at anholdte i nogle tilfælde fik udleveret en folder, der var rettet mod detentionsanbragte berusede personer, mens nogle detentionsanbragte berusede i nogle tilfælde fik udleveret en folder, der er udarbejdet med henblik på vejledning af anholdte.

Rigspolitiet bemærker, at detentioner som altovervejende udgangspunkt udelukkende skal anvendes til berusede og som hovedregel kun til en person ad gangen. Politiet er opmærksom på, at anden anvendelse af detentioner end til berusede er uhensigtsmæssig, hvorfor politiet også forsøger at minimere anden brug. Det bemærkes i den forbindelse, at det følger af den gældende detentionskundgørelse § 34, at anden anvendelse af detentioner kun må finde sted rent undtagelsesvist.

Politiet er opmærksom på, at der skal ske korrekt vejledning, herunder at vejledningen i form af bl.a. foldere til detentionsanbragte berusede personer og anholdte er forskellig. Rigspolitiet bemærker i den forbindelse, at vejledningsmaterialet til henholdsvis detentionsanbragte berusede personer samt andre administrativt frihedsberøvede er ved at blive revideret.”